

Våldsbejakande extremism

Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens
arbete med barn och unga vuxna

Studiehandledning

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges.
För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativaformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2017-12-13

Foto Ijubaphoto

Personen på bilden har ingen koppling till innehållet

Studiehandledning

– Våldsbejakande extremism

Det här är en beskrivning av hur du arbetar med utbildningspaketet “Våldsbejakande extremism”. Beskrivningen riktar sig främst till dig som leder en verksamhet inom socialtjänsten, som ansvarar för kompetensutveckling eller som håller i utbildningstillfällen.

Förutom “Våldsbejakande extremism – ett utbildningsmaterial för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna” och den här studiehandledningen består utbildningsmaterialet av fem powerpointpresentationer;

- En kort powerpointpresentation till dig som leder en verksamhet inom socialtjänsten, som ansvarar för kompetensutveckling eller som håller i utbildningstillfällen. Presentationen handlar om syftet med utbildningen och innehåll i utbildningsmaterialet.
- En powerpointpresentation ”Kort om våldsbejakande extremism” innehåller en introduktion till vad våldsbejakande extremism är.
- Tre powerpointpresentationer följer tre faktaavsnitt i utbildningsmaterialet och de reflektionsfrågor som finns till varje avsnitt:
 - Förebygga och upptäcka
 - Utredda
 - Insats

Se den här studiehandledningen som ett förslag på hur du kan leda utbildningen.

Utbildningsmaterialet baseras på Socialstyrelsens publikation *Våldsbejakande extremism. Stöd för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna*.

Utbildningens syfte och målgrupp

Vet jag vad jag ska göra om jag möter individer som riskerar att involveras eller redan är involverade i våldsbejakande extremism?

Ökad kunskap

Ökad kunskap om våldsbejakande extremism behövs för att du som arbetar i socialtjänsten ska kunna arbeta ändamålsenligt när du möter individer som riskerar att involveras eller redan är involverade i våldsbejakande extremism.

Tydliga arbetssätt och samverkan

Arbetet och utbildningsmaterialet följer ett antal steg: att förebygga och upptäcka, att utreda samt att ge insatser och följa upp insatser till individer. Utbildningspaketet tar upp behovet av att kunna arbeta med tydliga arbetssätt och rutiner för socialtjänsten och de som socialtjänsten samverkar med. Du som arbetar i socialtjänsten kan vara den första verksamheten i kommunen att möta individer som riskerar att involveras eller redan är involverade i våldsbejakande extremism. Men det kan också vara annan personal i andra verksamheter som till exempel skola och fritidshem som är de som först möter individer i riskzonen.

Reflektionsövningar

Utbildningen handlar till stor del om att reflektera över hur vi arbetar i den egna kommunen.

Utbildningens målgrupp

Målgrupp för utbildningen är chefer och medarbetare i socialtjänsten.

Utbildningsmaterialets innehåll

Det finns fem avsnitt i “Våldsbejakande extremism – ett utbildningsmaterial för socialtjänstens arbete med barn och unga vuxna”.

Avsnitt 1 – förebygga och upptäcka

fungerar som en introduktion till ämnet. Den innehåller också information om att arbeta med att förebygga och upptäcka våldsbejakande extremism och reflektionsfrågor.

Avsnitt 2 – utreda

innehåller information om att utreda barn och unga vuxna. Avsnittet innehåller hänvisningar till andra publikationer av Socialstyrelsen som ger detaljerad information om olika moment i arbetsprocessen att utreda barn och unga vuxna.

Avsnitt 3 – insats

innehåller information om olika insatser. Avsnittet innehåller hänvisningar till andra publikationer av Socialstyrelsen som ger detaljerad information om olika insatser i förhållande till gällande regelverk.

Till de första tre avsnitten finns flera reflektionsövningar att arbeta med i grupp eller självständigt.

Avsnitt 4 – exempel på arbetssätt

innehåller några korta exempel på arbetssätt som används i Sverige.

Avsnitt 5 – exempel på domar

innehåller exempel på domar mellan år 2014 fram till idag.

Olika sätt att genomföra utbildningen

Utbildningsmaterialet kan anpassas efter hur mycket tid verksamheten och deltagarna har möjlighet att lägga ner. Här följer förslag på tre olika sätt att gå igenom utbildningsmaterialet.

Gruppträffar

Ett möjligt upplägg är att börja med att gå igenom powerpointpresentationen ”Kort om våldsbejakande extremism”. Gruppen kan träffas vid flera tillfällen och arbeta med övningarna i de tre powerpointpresentationerna ”Förebygga och upptäcka”, ”Utreda” och ”Insats” och övningarna i den här studiehandledningen. Hur lång tid som bör avsättas för gruppträffarna beror på verksamhetens möjligheter. Ni kan gå vidare genom att välja ett avsnitt av utbildningsmaterialet per gruppträff och välja ut en eller flera reflektionsövningar. Har man mer tid till förfogande vid träffen kan man gå igenom flera avsnitt av utbildningen eller göra alla övningar vid gruppträffen.

Det brukar vara lagom med 8–12 personer i varje grupp för att alla ska ges möjlighet att komma till tals. Gruppen bör ha en person som är kursledare som samordnar träffarna och leder alla övningar. För att grupp- och par-diskussionerna ska komma igång snabbt kan det vara lämpligt att diskussionsfrågorna är synliga för deltagarna, till exempel på ett blädderblock. Frågorna kan också delas ut till deltagarna.

Självstudier i kombination med gruppträffar

Ytterligare ett sätt att genomföra utbildningen är självstudier i kombination med gruppträffar. När alla deltagare har läst hela eller delar av utbildningsmaterialet kan ni träffas i grupp för att diskutera med varandra och utbyta tankar om våldsbejakande extremism och idéer om arbetssätt i den egna verksamheten.

Gruppen bör ha en person som är kursledare som samordnar träffarna och leder alla övningar. Gruppen kan träffas vid flera tillfällen och arbeta med övningarna i de tre powerpointpresentationerna ”Förebygga och upptäcka”, ”Utreda” och ”Insats” eller övningarna i den här studiehandledningen. Hur lång tid som bör avsättas för gruppträffarna beror på verksamhetens möjligheter.

Självstudier

Finns det ingen möjlighet att ordna gruppträffar kan deltagarna i stället ägna sig åt självstudier med hjälp av övningarna i utbildningsmaterialet som också återfinns i de tre powerpointpresentationerna ”Förebygga och upptäcka”, ”Utreda” och ”Insats”. Eftersom övningarna till stor del bygger på reflektion är det bra att inte göra alla övningar på samma gång utan i stället ta några åt gången, eftersom utrymmet för reflektion då ökar.

Kursledarens förberedelser inför gruppträffar

Inför gruppträffen kan du som kursledare göra följande förberedelser:

- Gå igenom hela utbildningsmaterialet, det här dokumentet, och power-pointmaterialet: ”Kort om våldsbejakande extremism” samt de tre olika powerpointpresentationerna – Förebygga och upptäcka, Utreda och Insats – för att skapa dig en överblick över helheten och plocka ut de delar som är relevanta för din grupp.
- Fundera över om någon del av materialet ska skrivas ut och delas ut till deltagarna i samband med träffen.
- Ta fram övrigt material – post-it-lappar, papper och penna och andra saker som behövs för att genomföra gruppträffen.
- Om gruppen som ska träffas är stor, fundera över om diskussionerna ska ske gruppvis och anpassa i så fall möbleringen utifrån det.

Förslag på gruppövning

Associationsövning: Vad är våldsbejakande extremism?

Denna övning kan fungera som startövning. Övningen visar att våldsbejakande extremism kan väcka många tankar hos olika deltagare och att deltagare har olika associationer till begreppet våldsbejakande extremism.

Hela gruppen sitter vid en whiteboardtavla eller ett blädderblock. Den som leder övningen skriver orden våldsbejakande extremism på tavlan. Gruppen får sedan associera fritt kring våldsbejakande extremism och berätta vilka ord de förknippar med begreppet. Den som leder övningen skriver upp alla ord på tavlan.

För att skapa diskussion kan ledaren ställa följdfrågor, till exempel:

- Varför förknippar du det ordet med våldsbejakande extremism?
- Hur tänker du då?
- Är det något du har erfarenhet av i ditt arbete? Vad tänkte du då?

Fortsätt övningen tills alla deltagare har hunnit berätta vilka ord de förknippar med våldsbejakande extremism. Därefter kan du gå igenom de olika typer av våldsbejakande extremism, vägarna in och ut i våldsbejakande extremism samt push- och pullfaktorer som tas upp i utbildningsmaterialet. Är det någon av de olika typerna av våldsbejakande extremism som deltagarna inte har tagit upp?

Reflektionsövningar i grupp

De här reflektionsfrågorna är tänkta som diskussionsunderlag. Deltagarna får diskutera frågorna två och två. Därefter kan ni gå varvet runt i helgrupp så att varje par får prata om vad de har kommit fram till.

Diskussion: Upptäcka tecken på våldsbejakande extremism

Våldsbejakande extremism är ibland svårt att upptäcka. Det kan också vara svårt att avgöra vad som är en åsikt och om det finns risk att en individ med våldsbejakande extrema åsikter riskerar att gå från åsikt till en våldsbejakande handling.

Dela in deltagarna i grupper om två och två och låt dem diskutera. Ha sedan en genomgång i helgrupp där deltagarna får berätta vad de kommit fram till.

Diskutera:

- Har du någon gång funderat över om ett barn eller en ung vuxen är involverad i våldsbejakande extremism? Vad var det som väckte misstankar? Vilka tecken såg du?
- Vad skulle kunna hjälpa dig som arbetar med barn och unga vuxna att avgöra om en individ är involverad eller riskerar att bli involverad i våldsbejakande extremism?

Diskussion: Hur kan vi arbeta vidare?

Nu när ni har gått igenom utbildningen och kanske redan hunnit jobba med några reflektionsövningar kan det vara lämpligt att fundera över följande frågor:

- Hur kan vi gå vidare?
- Finns det något som kan förbättras i vår verksamhet? Kommer vi att göra något annorlunda i framtiden?

Våldsbejakande extremism
Ett utbildningsmaterial för socialtjänstens arbete
med barn och unga vuxna – studiehandledning
(artnr 2017-12-13) kan laddas ner från www.socialstyrelsen.se